

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, старшого дослідника

Куркової Ксенії Миколаївни на дисертацію

Абдулкадірової Ельвіри Енверівни

«Розгляд справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право

1. Ступінь актуальності обраної теми

В сучасних умовах розвитку України, проблеми притягнення осіб до адміністративної відповідальності, як ніколи виходить на перший план. Причин для цього існує багато, проте найголовнішою, на наш погляд, є реформування правоохоронної системи, яке нині відбувається в нашій державі. Починаючи реформу не уявлялось, наскільки великий пласт змін потрібно провести для того, щоб хоч трохи наблизитись до бажаного результату. У цьому питанні необхідна консолідована робота не лише практиків, але й науковців, адже стандарти правоохоронної системи підвищуються, а отже і курс змін постійно зазнає коректив.

В таких умовах безсумнівно виникають проблеми, пов'язані з невідповідністю законодавства новим вимогам практики, з чим, власне і зіткнулась Україна у 2015 році. Національне адміністративне законодавство було не готово до таких кардинальних змін, особливо що стосувалось діяльності патрульної поліції. За роки існування вищезгаданого підрозділу, звісно, адміністративне законодавство зазнало суттєвих змін, проте, сьогодні все ж залишаються невирішеними питання щодо правового регулювання діяльності патрульної поліції, у тому числі і під час здійснення розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Необхідно зазначити, що розгляд справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією до цього часу ще не відповідає вимогам правової держави. Це зумовлює доцільність інтенсифікації наукових досліджень в зазначеній сфері, які мали б призвести до покращення нормативно-правового забезпечення діяльності патрульної поліції під час здійснення розгляду справ про адміністративні правопорушення в нашій державі на рівні міжнародних стандартів. Окрім цього зауважимо, що у вітчизняній науці адміністративного права та процесу питання розгляду справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією є достатньо актуальним в силу того, що підрозділ патрульної поліції України в нашій державі по суті, знаходиться на етапі свого становлення.

Викладені аргументи переконують в актуальності та своєчасності дисертації Абдулкадірової Ельвіри Енверівни «Розгляд справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією», що в умовах реформування правоохоронної системи нашої держави та приведення законодавчої бази правоохоронних органів у відповідність до стандартів Європейського Союзу є комплексним та вагомим науковим дослідженням площини процесу розгляду справ про адміністративні правопорушення в межах його здійснення посадовими особами патрульної поліції України.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна

Дисертаційна робота характеризується системним підходом до предмету дослідження. Робота складається із вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура повністю відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені автором. Обґрунтованість положень,

сформульованих у дисертації, підтверджується також критичним аналізом наявних літературних джерел юридичного та методологічного спрямувань.

Слід відзначити обґрунтованість наведених дисертантом висновків, які базуються на грамотному використанні сукупності методів і прийомів наукового пізнання, зокрема: діалектичний метод сприяв аналізу різних концептуальних підходів до здійснення розгляду справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією; завдяки формально-юридичному методу зафіксовано основи динаміки нормативно-правового регулювання стадії розгляду справи; герменевтичний метод застосовано для формулювання дефініцій та їх тлумачення; аксіологічний – у межах з'ясування ціннісних орієнтацій сучасного права, що виявляються в необхідності підвищення якості правовідносин під час розгляду справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією; антропологічний метод дав змогу представити людину як учасника стадії розгляду справи про адміністративне правопорушення патрульною поліцією, наділеного правами й обов'язками; метод прогнозування використано в контексті дослідження зарубіжного досвіду здійснення розгляду справ про адміністративні правопорушення країн Європейського Союзу та інших розвинених країн світу, що дало змогу з'ясувати подальші вектори розвитку процесу здійснення розгляду справ посадовими особами патрульної поліції; метод класифікації застосовано під час визначення принципів розгляду справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією; метод моделювання уможливив аналіз конкретних ситуацій з практичної діяльності патрульних поліцейських. Загальні прийоми аналізу й синтезу, індукції та дедукції використано в межах формулювання ключових теоретичних положень у всіх підрозділах дисертаційної роботи.

Метою дисертаційної роботи є вивчення процесу здійснення розгляду справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією, формулювання рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення нормативно-

правового забезпечення у цій сфері та пошук шляхів усунення недоліків, наявних в адміністративному законодавстві, що регламентує порядок здійснення розгляду справ про адміністративні правопорушення посадовими особами патрульної поліції України.

Питання, які розглядаються в дисертації, розкрито на досить високому методологічному рівні. Зокрема, проаналізовано широкий спектр вітчизняних і зарубіжних науково-теоретичних та монографічних робіт з окресленої проблематики, що свідчить про поглиблений аналіз порушеної в дослідженні проблеми. Крім того, автор вивчив і проаналізував періодичну літературу з цього питання, що свідчить про спробу синтезувати поряд із загальноприйнятими поняттями новітні підходи до розуміння місця та ролі інституту реалізації права на професійну правничу допомогу.

В дослідженні системно, послідовно й конструктивно проаналізовані важливі теоретичні аспекти, які повністю розкривають зміст теми дисертаційної роботи, визначено та проаналізовано широкий спектр теоретичних наукових знань з питань загальної характеристики діяльності патрульних поліцейських під час здійснення розгляду справ про адміністративні правопорушення. У поєднанні з аналізом думок передових науковців і практичної діяльності патрульних поліцейських, автор здійснив конкретні пропозиції щодо змін до чинного адміністративного законодавства, норми якого регулюють відносини у сфері розгляду справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією. З огляду на це, можна наголосити на тому, що вірогідність отриманих результатів і обґрунтованість сформульованих пропозицій спирається на потужний та вірно обраний методологічний інструментарій щодо проведення наукового дослідження, що дозволило всебічно використовувати різноманітний науковий матеріал.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що в результаті комплексної дисертаційної роботи авторка на основі наявного наукового

доробку з теоретичних питань, чинного адміністративного законодавства здійснила дослідження загальнотеоретичних аспектів розгляду справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією, розробила значний обсяг поправок до чинних нормативно-правових актів, надала слушні пропозиції щодо вдосконалення процедури здійснення розгляду справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією.

Необхідно зазначити виважене та прискіпливе ставлення автора дисертації до опрацювання теоретичних джерел, детального аналізу термінологічного апарату, понять, а також тез і думок різних науковців, на основі якого дисертантка формувала власні фахові, логічні, слушні висновки та позиції, що може свідчити про комплексний науковий підхід до тих явищ і процесів, які досліджувались у роботі.

Особливої уваги заслуговують зазначені положення, висновки, пропозиції та рекомендації, які викладені в дисертаційній роботі та демонструють її новизну, теоретичну та практичну цінність:

- на підставі проведеного аналізу наукових джерел та законодавчих актів відповідно до теми дисертаційної роботи патрульну поліцію визначено як підрозділ Національної поліції, діяльність якого передусім спрямована на забезпечення публічної безпеки та порядку, охорону прав та інтересів людини та держави, попередження, виявлення і припинення як адміністративних правопорушень, так і кримінальних злочинів, а також виконання інших завдань і функцій, які законом віднесені до його компетенції;

- запропоновано авторське визначення поняття розгляду справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією: це – здійснення уповноваженими особами патрульної поліції збирання й оцінки доказів та прийняття рішення про наявність або відсутність складу адміністративного правопорушення і можливість притягнення особи до адміністративної відповідальності в провадженні, яке розглядається;

– ураховуючи специфіку розгляду справ про адміністративні правопорушення працівниками патрульної поліції, запропоновано виокремити такі спеціальні принципи розгляду нею справ про адміністративні правопорушення: принцип забезпечення прав та обов’язків учасників адміністративного провадження; принцип технічної фіксації; принцип належного оформлення; принцип скороченості провадження; принцип відсутності змагальності сторін;

– з метою окреслення діяльності патрульної поліції під час здійснення розгляду справ про адміністративні правопорушення та проведення паралелі з діяльністю інших суб’єктів, уповноважених законом здійснювати розгляд справ про адміністративні правопорушення, окреслено основні ознаки розгляду справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією, серед яких: специфіка правопорушення; вік особи, яку притягують до адміністративної відповідальності; місце розгляду справи.

– доведено доцільність доповнити ч. 2 ст. 271 КУпАП такими положеннями: у разі написання клопотання особою, яку притягують до адміністративної відповідальності, про залучення для захисту своїх прав іншого фахівця в галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, останній повинен підтвердити свої повноваження документом про вищу юридичну освіту, рівень якої не нижче магістра.

– єдиний фіксований розмір штрафу, який наразі передбачений у санкціях статей КУпАП, не дає змоги застосовувати положення ст. 34 зазначеного нормативно-правового акта під час здійснення розгляду справ патрульними поліцейськими. Це суперечить принципам справедливості покарання та звужує обсяг прав людини, що напряду заборонено Конституцією України. У зв’язку з цим, доведено доцільність внесення змін до КУпАП, зокрема визначення в санкціях статей мінімальний і максимальний розміри штрафу.

Є усі підстави вважати, що дисертаційна робота є одним з перших, і досить успішних кроків, спрямованих на заповнення існуючих прогалин у національних наукових дослідженнях, присвячених актуальним проблемам правового регулювання розгляду справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією.

Таким чином, винесені на захист положення та висновки є певним особистим внеском дисертантки у розвиток науки адміністративного права і процесу та становлять наукову новизну і цінність.

3. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати, що дисертаційна робота за характером і змістом розкритих питань є новітнім комплексним системним дослідженням розгляду справ про адміністративні правопорушення в межах його здійснення посадовими особами патрульної поліції України. За результатами проведеного аналізу сформовано низку нових теоретичних та практичних положень, висновків та пропозицій.

Ознайомлення із науковим дослідженням дає підстави стверджувати, що основні положення і висновки, які виносяться здобувачем на захист, мають відповідний високий ступінь наукової новизни. Дисертаційне дослідження має обґрунтовані та достовірні наукові висновки, які доповнюють існуючі позиції науковців або по-новому надають вирішення існуючих проблем розгляду справ про адміністративні правопорушення в межах його здійснення посадовими особами патрульної поліції України. Елементи наукової новизни сформульовані коректно, їх кількість та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам.

4. Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції, які містяться в дисертації, упроваджені та використовуються в:

- науково-дослідній роботі – для розв’язання теоретико-правових проблем, пов’язаних з визначенням сутності та змісту розгляду справ про адміністративні правопорушення посадовими особами патрульної поліції України;
- процесі правотворчості – у контексті вдосконалення законодавства України в частині нормативно-правового забезпечення розгляду справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією;
- правозастосуванні – задля вдосконалення практики реалізації законодавства щодо здійснення посадовими особами патрульної поліції розгляду справ про адміністративні правопорушення;
- навчальному процесі – у межах підготовки навчально-методичної літератури та викладання дисциплін «Адміністративний процес», «Адміністративне право».

Отже, дисертаційна робота може виступати теоретичною основою для проведення науково-прикладних досліджень у сфері розгляду справ про адміністративні правопорушення в межах його здійснення посадовими особами патрульної поліції України. Висновки та рекомендації, що сформовані автором, можуть бути враховані при вдосконаленні чинного національного законодавства.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Результати дисертаційного дослідження Абдулкадірової Е. Е. достатньою мірою висвітлені у п’яти опублікованих працях, які надруковані у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України (одна у

зарубіжному виданні) та у виступах на восьми наукових та науково-практичних заходах різного рівня.

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам МОН України. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Спрямованість науково-практичних конференцій, де відбувалася апробація дисертаційного дослідження, характер статей дисертанта, в яких відображено положення дисертації і результати проведених досліджень, повною мірою вказують, що дисертація пройшла належну апробацію та є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

Ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом робота відповідає вимогам, що ставляться МОН України. У тексті роботи відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого наукового дослідження.

6. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Дисертаційна робота є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які виставлені автором для публічного захисту.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування.

Автором дотримано норми законодавства про авторське право і суміжні права та надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Отже, у дисертаційному дослідженні Абдулкадірової Ельвіри Енверівни «Розгляд справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією» відсутні порушення академічної доброчесності.

7. Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертаційної роботи щодо її змісту та оформлення

Як і при дослідженні будь-якої достатньо складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеній дисертації міститься чимало спірних, неузгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії й звісно насамперед напрямками подальшої розробки відповідної проблематики. Водночас варто зауважити, що наведені далі недоліки не впливають в цілому на позитивний та цінний для науки характер дисертації. Отже, слід вказати й на певні дискусійні моменти дослідження, зокрема:

1. У роботі дисертанткою виокремлюються спеціальні принципи розгляду патрульною поліцією справ про адміністративні правопорушення, такі як: принцип забезпечення прав та обов'язків учасників адміністративного провадження; принцип технічної фіксації; принцип документальної формалізації; принцип скороченості провадження; принцип відсутності змагальності сторін. Разом з тим, відповідні принципи не досліджуються ґрунтовно, а лише надається їх визначення.

2. Не зовсім зрозумілою залишається позиція здобувача відносно внесення змін до ст. 271 КУпАП. У роботі пропонується доповнити зазначену статтю таким положенням: «в разі написання клопотання особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, про залучення для захисту своїх прав, іншого фахівця в галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, останній повинен підтвердити свої повноваження документом про повну вищу юридичну освіту». На жаль у тексті роботи відсутні аргументи відносно обрання рівня

освіти, адже у нашій державі існує значна кількість осіб, які мають базову вищу юридичну освіту, якої можливо було б достатньо, враховуючи специфіку адміністративних проваджень.

3. Автором пропонується у санкціях статей КУпАП, що встановлюють відповідальність за адміністративні правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, замість фіксованих сум штрафу передбачити альтернативні розміри цього стягнення, встановивши мінімальні та максимальні розміри штрафів, що має сприяти реалізації положень ст. 34 КУпАП. Проте на користь даної позиції автором не наводиться значної кількості аргументів, а вказане питання розглядається у роботі досить стисло.

4. Слід також зазначити, що у дисертаційній роботі мають місце окремі стилістичні та орфографічні неточності, які хоча і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, проте знижують її якість.

Вказані зауваження лише указують на складність та багатоаспектність теми дисертаційної роботи, є елементом наукової дискусії або мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, теоретичне і практичне значення отриманих в ній результатів та не знижують в цілому високий науковий рівень дисертації.

8. Загальні висновки

Дисертаційна робота на тему «Розгляд справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією» є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам МОН України.

У дисертаційному дослідженні Абдулкадірової Ельвіри Енверівни «Розгляд справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією» відсутні порушення академічної доброчесності.

Отже, дисертаційна робота на тему «Розгляд справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією», представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, вимогам Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 06 березня 2019 року, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор – Абдулкадірова Ельвіра Енверівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право.

Офіційний опонент –

Завідувач відділу науково-правових експертиз

та законопроектних робіт

Науково-дослідного інституту публічного права

кандидат юридичних наук, старший дослідник

Куркова К.М.